

A HTMT HÍREI

Lapszemle: A Korunk tematikus számának témája Erdély a két világháború között

Megjelent a Korunk folyóirat decemberi lapszáma. Az első világháborút lezáró trianoni békeszerződés értelmében a történelmi Erdély, illetve a Partium és a Bánság ismeretes módon Romániához került. Az erdélyi magyar nemzetiség számára ez gyökeresen új helyzetet teremtett. Többségből kényszerkisebbséggé válván ki kellett alakítania viszonyát a román többséghez és a román államhoz. A folyóiratban az MTA külső köztestületének tagjai is publikáltak: [...] Fodor János: Törésvonalak és kapcsolódási pontok Bernády György az Országos Magyar Pártban kifejtett tevékenységében; Murádin János Kristóf: Regionális politikai alakulat országos ambíciókkal. Az Erdélyi Párt 1940 és 1944 között; K. Lengyel Zsolt: Az ország és a táj. Szabédi László transzilvanizmus értelmezése az eszme fejlődéstörténetében...” Forrás: Korunk.org: [teljes cikk >](#)

Gyász hír: Kálmán J. Gábor fizikus, az MTA külső tagja

Életének 93. évében elhunyt Kálmán J. Gábor fizikus, az MTA külső tagja. Kálmán J. Gábor 1929-ben született Budapesten. A Budapesti Műszaki Egyetemen szerzett villamosmérnöki diplomát, majd a 1952-ben a KFKI-ban kezdett el dolgozni Simonyi Károly Atomfizikai Osztályán. Az 1956-os forradalom után elhagyta Magyarországot, a doktori fokozatot a Technion-ban (Israel Institute of Technology) szerezte meg, Nathan Rosen vezetése mellett. [...] A részecskék közötti erős elektromos kölcsönhatással jellemezhető (“erősen csatolt”) plazmák kutatásának és az ezen rendszerekkel foglalkozó konferencia-sorozat (“Strongly Coupled Coulomb Systems”) egyik elindítója, a kutatási területnek a kezdetektől meghatározó személyisége. [...] Egyetemi hallgatók több generációjának kiemelkedő tanára, több mint 30 PhD dolgozat témavezetője volt...” Forrás: MTA.hu: [teljes cikk >](#)

UKRAJNA/KÁRPÁTALJA

Felmérés: Mi motiválja leginkább az ukránokat az otthonmaradásra

A háború kezdete óta 14,5 millió ember hagyta el Ukrajnát, közülük 11,7 millió az EU országaiban talált menedékre. A számadatokat az ukrán ombudsmani hivatal közölte. [...] Az Active Group társaság november 18-21-én egy szociológiai felmérést végzett el, amely adatai szerint a válaszadók többsége, 41%-a a rokonai miatt maradt az országban. Minden ötödik ukrán nem megy el, mert „nem minden olyan borzasztó” azon a településen, ahol élnek. 17,9%-uk egyszerűen nem tudja, hová és hogyan menjen, ezért az bizonytalanság érzése miatt otthon marad. 15,4% a munkahelye miatt nem hagyja el Ukrajnát, 14,5%-uk – jogi korlátozások miatt. A válaszadók 11,5%-a farmergazdasága miatt marad otthon. 7,7%-ának egészségügyi problémája van. [...] A Kijevi Nemzetközi Szociológiai Intézet október 21-23-án készített felmérése adatai szerint, az ukránok 96 %-a készen áll 3-5 évig elviselni a nehézségeket, ha Ukrajna végül is az Európai Unió tagja, és sikeres ország lesz...” Forrás: Karpatin.ua: [teljes cikk >](#)

Az ukrán parlament elfogadta a kisebbségi törvényt

A kárpátaljai magyar kisebbség szervezetei évek óta sürgették Kijevet, hogy hozzon az ukrainai kisebbségek védelmét szavatoló jogszabályt. A most elfogadott törvény garantálja Ukrajna állampolgárainak az alkotmányban meghatározott társadalmi, gazdasági, kulturális, nyelvi, és szabadságjogokat, tekintet nélkül arra, hogy milyen etnikai származásúak, és hogy nemzeti kisebbségekhez tartoznak-e, vagy sem. A törvény elfogadása az egyik feltétele volt annak, hogy Ukrajna megkezdhesse a tárgyalásokat az Európai Unióhoz való csatlakozásáról. Új törvényt fogadott el kedden a nemzeti kisebbségekről az ukrán parlament, hatályon kívül helyezve ezzel az eddig érvényben lévő – számolt be az Interfax-Ukrajna hírügynökség Jaroszlav Zseleznyak parlamenti képviselő tájékoztatása alapján...” Forrás: Vajma.info: [teljes cikk >](#)

SZLOVÁKIA/FELVIDÉK

Hagyományosan Léván zárult a Rákóczi Szövetség felvidéki beiratkozási ösztöndíjprogramja

A járási székhely egyetlen magyar nyelvű alapfokú tanintézményében, a Juhász Gyula Alapiskolában zárult a Rákóczi Szövetség magyar iskolaválasztási programja keretében az ösztöndíj átadás. A december 13-i találkozón Lőrincz Katalin iskolaigazgató köszöntötte az alsó tagozatos tanulókat, azok szüleit, valamint a vendégeket. A szórványban lévő magyar tanintézmény tizenhat

elsős tanulója kapta meg az ösztöndíjat. [...] Az elmúlt hónapokban a Rákóczi Szövetség Felvidék-szerte több mint 3200 elsősnek adta át az ösztöndíjat, ezzel is köszönetet mondva a szülőknek, hogy gyermekeiket magyar iskolába írárták...” Forrás: Ujszo.com: [teljes cikk >](#)

Megjelent a Grendel Lajos Mentorprogram Könyvek első kiadványa

Két év után újra megjelent egy fiatalok írását összefogó antológia a Szlovákiai Magyar Írók Társasága gondozásában és Z. Németh István szerkesztésében. A Szlovákiai Magyar Írók Társasága (SZMÍT) 2007 óta foglalkozik írói vénával rendelkező fiatalokkal, neves mentorok bevonásával, s ez a program ez év augusztusától új kezdetként a Grendel Lajos Mentorprogram nevet viseli. A Kossuth-díjas író a haláláig gesztora volt a nyári táboroknak, ahol készségesen segítette a startvonalon álló fiatalokat. Az évek alatt jelentős számú fiatal jutott ezáltal publikálási lehetőséghez, s többen közülük már önálló kötettel is rendelkeznek. [...] A komáromi Pincében szép számú közönség előtt tartott könyvbemutatón N. Juhász Tamás kérdéseire válaszolva Z. Németh István elmondta, hogy ez a kötet az előzőeknél is erősebb tehetségeket vonultat fel...” Forrás: Korkep.sk: [teljes cikk >](#)

Film és kötet örökíti meg az Ipolyság Kollégium kutatásait

A Lakitelek Népfőiskola kutatási programsorozata ezúttal az Ipoly mentén valósult meg. [...] Az Ipolyság Kollégium csoportjai 35 településen végeztek értékfeltárást. A Lakitelek Népfőiskola technikai szervezője, Halász Gergely elmondta, a faluszociológiai jellegű műfajt értékfeltáró kutatásoknak nevezik, melyek során az elcsatolt területeken kérdőíves és mélyinterjú technikákkal vizsgálnak minden magyar vonatkozású értéket, legyen az akár materiális, akár immateriális. Mindegyik tanulmányút végén a résztvevőkkel közösen könyvet írnak és szerkesztenek a tapasztalatokból, a konzekvenciákból. [...] Minden kutatás két körből áll. Az első a kvantitatív szakasz, amely során kérdőíveztünk. Bárhol járunk a Kárpát-medencében, a harminc kérdést tartalmazó kérdőív mindig ugyanaz, így az eredmények összehasonlíthatóak. A második a kvalitatív szakasz, amely során mélyinterjúztunk, vagyis kisebb életútinterjúkat készítünk...” Forrás: Ma7.sk: [teljes cikk >](#)

Hodossy Gyula is bekerült a Magyar Írószövetség választmányába

December 10-én tartotta meg tisztújító közgyűlését a Magyar Írószövetség. Megválasztották az 56 fős választmány tagjait, és egyetlen felvidékiént ismét bizalmat kapott Hodossy Gyula József Attila-díjas költő, a Szlovákiai Magyar Írók Társaságának elnöke is. A szervezet elnökének az erdélyi származású Erős Kingát választották meg újabb három évre. Az új elnökség tagjai: Bene Zoltán, Lőrincz P. Gabriella, Rózsássy Barbara, Soltész Márton, Szentmártoni János és L. Simon László...” Forrás: Korkep.sk: [teljes cikk >](#)

Interjú: Máté László, tanár

Máté László nyolevan évvel ezelőtt, egy szilicei parasztesaládban látta meg a napvilágot, 1942. november 22-én. Ez a falu akkor Magyarországhoz tartozott. [...] A nyitrai pedagógiai főiskola levelező tagozatán (1965-69), alapfokú, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudománya Kara levelező tagozatán középiskolai tanári képesítést szerzett (1969-72). Itt néhány évvel később megvédte doktori disszertációját (1982). [...] Gyermekkorom háborúval kezdődött. Megpróbáltatásokkal, kiszolgáltatottsággal folytatódott, hiszen naponta ott lebegett felettünk a deportálás, kitelepítés, reszlovakizáció réme. [...] S édesanyám intő szavai jutnak eszembe: „Akármilyen szegények is vagyunk, csak háború ne legyen!” Mégsem a nagyvilág dolgairól kívánok beszélni, habár aktuális volna arról szólni, hogy az emberiség a végzetébe rohan, inkább a mi mikro-, kisebbségi közösségünk helyzete foglalkoztat. [...] Mit csinálnál másképp, ha újra kezdenéd az életedet? Ha valaki azt állítja, mindent úgy csinálna, mint egykor, annak én nem hiszek! Lelkiismeretfurdalás gyötör állandóan...” Forrás: Felvidek.ma: [teljes cikk >](#)

A Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia tiszteleti tagjává választották Csehy Zoltánt

A Magyar Tudományos Akadémia által 1992-ben alapított Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia 2022. december 13-án, éves rendes közgyűlésén új tagokat választott szakosztályába. Az Akadémia tagjai olyan írók, művészek, akik saját területükön kiemelkedő munkát alkottak. A tagok választása jelölés útján, többlépcsős rendszerben és a jelöltek teljesítményének alapos értékelésével történik. [...] Kiemelkedő elismerésben részesült Csehy Zoltán szlovákiai magyar költő, műfordító, irodalomtörténész, a pozsonyi Comenius Egyetem docense, az MTA külső köztestületének tagja, akit a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia tiszteleti tagjává választotta...” Forrás: Parameter.sk: [teljes cikk >](#)

Megállapodott Koszovó vízummentességéről az Európai Unió Tanácsának elnöksége és az EP

Az Európai Unió Tanácsának soros elnökségét betöltő Csehország tárgyalói és az Európai Parlament képviselői megállapodásra jutottak a Koszovó által kiállított útlevéllel rendelkezők vízummentes uniós beutazását lehetővé tevő rendelettervezetről – tájékoztatott az uniós tanács szerdán. Az új szabályok hivatalos elfogadásuk esetén lehetővé tennék a koszovói útlevéllel rendelkezők számára, hogy bármely 180 napos időszakban 90 napos tartózkodásra vízum nélkül utazzanak az Európai Unióba...”
Forrás: [Magyarszo.rs: teljes cikk >](#)

Videó: Pedagógus-továbbképzést szervezett a VM4K Szabadkán

A Közgazdaság és marketing az oktatásban – mit, mikor, hogyan? című szemináriumra általános és középiskolai tanárok is jelentkezhettek. Az előadásokat Muhi B. Béla egyetemi tanár, az MTA külső köztestületének tagja tartotta. Kosányi Tamás, szakmai referens, VM4K: „Több pontos szemináriumról van szó, egyúttal pedig közgazdasági és marketing az oktatásban. Úgy gondolom egy elég érdekes téma és nem sűrűn foglalkoznak azzal, hogy ezt a két tudományterületet és a vállalkozást is hogyan kell bevinni az oktatásba, valamint milyen módon lehet prezentálni a különböző korú gyermekek számára...” Forrás: [Pannonrtv.com: teljes cikk >](#)

Négy országból érkeznek előadások az V. Synergy fesztiválra

A Synergy, a Nyelvi Kisebbségi Színházak Nemzetközi Fesztiválja idén december 15–19. között zajlik Újvidéken. Ezt megelőzően a nulladik napon Verebes Ernő: Koponyánk, körülbelül című drámai láttelejét láthatta a közönség kedd este 7 órakor az Újvidéki Színházban, Kálló Béla rendezésében. Az V. Synergy fesztivál programja, a szervező, az Újvidéki Színház tájékoztatója alapján...”
Forrás: [Magyarszo.rs: teljes cikk >](#)

Átadták a Forum Könyvkiadó Intézet elismeréseit

A 2021. évre vonatkozó elismeréseket, a Híd Irodalmi Díjat, a Forum Képzőművészeti Díjat és a Vajdasági Magyar Művészeti Díjat az arra érdemesült alkotók az újvidéki Forum Könyvkiadó Intézet díjkiosztó ünnepségén vették át Újvidéken, a Magyar Szó székházának tanácstermében. A vendégeket, díjazottakat és egybegyűlteket Virág Gábor, a Könyvkiadó Intézet igazgatója köszöntötte, a műsort Brenner J. János szerkesztő vezette. [...] A 2021. évre szóló Híd Irodalmi Díjat Szögi Csaba szabadkai születésű magyar költő, író, újságíró, szerkesztő, zenész vitte haza a Szakura angyalai című, a zentai zEtna kiadó gondozásában megjelent kötetéért. A 2021. évi Forum Képzőművészeti Díjat Miroslav Jovančić vette át. Hernyák Györgynek a Vajdasági Magyar Művészeti Díjat ítélték oda. A Vajdaság Ma hírportál olvasóinak ezt nyilatkozták a díjazottak...” Forrás: [Vajma.info: teljes cikk >](#)

Videó: A romániai egyetemek A ligájába került a Sapientia

Hétfőn évertékelő sajtótájékoztatót tartottak Kolozsváron a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem vezetői. [...] A Sapientia jelenleg országos szinten a 14. helyet foglalja el az országban működő közel száz egyetem közül. Jó hír az is, hogy a Sapientia elnyert az Országos Helyreállítási Tervből (PNRR) egy 2,4 millió eurós támogatást, amelyet eszközbeszerzésre fognak fordítani. Arról is szó esett, hogy a Csíkszeredai Kar épületének tetején planetáriumot hoznak létre, amelyet majd a városlakók is használhatnak. A sepsiszentgyörgyi kirendeltség pedig hamarosan önálló karrá alakul, a szenátus döntése nyomán. [...] Tonk Márton, az MTA külső köztestületének tagját, a felsőfokú oktatási intézmény rektorát a romániai egyetemek rangsorában elért rendkívüli eredményről, az egyetemi hallgatók számának alakulásáról, illetve az energiaválság következtében bevezetett takarékosági intézkedésekről kérdeztük...” Forrás: [Szabadsag.ro: teljes cikk > teljes cikk 2 >](#)

Riport: Fejtelenség az erdélyi magyar felsőoktatásban? Az állami képzés kárára erősödik a Sapientia

Eltorzult az elmúlt húsz évben az erdélyi magyar felsőoktatási kínálat, aminek egyik legszembeszökőbb jele, hogy mára már három intézményben és helyszínen zajlik magyar szociológusképzés. A kolozsvári BBTE magyar tagozatának vezetői szerint a jelenség hátterében az áll, hogy a Budapestről támogatott Sapientia az alapítók ígéreteit megszegve számos szakot megduplázott a romániai magyar adófizetők pénzéből is finanszírozott állami felsőoktatás kárára. [...] Nagyon fontos, hogy ne legyenek párhuzamos képzések a romániai magyar nyelvű felsőoktatásban, amit csak lehet, az állami egyetemeken kell megvalósítani – nyilatkozta a BBTE magyar tagozatáért felelős rektor helyettes. Kijelentésével Soós Anna, az MTA külső köztestületének tagja megtörte a kolozsvári intézmény magyar oktatóinak húsz éve tartó hallgatását: [...] Ezekre a problémákra már 2006-ban rávilágított a Magyar

Kisebbség című folyóiratban megjelent Quo Vadis Sapientia? című vitairatában Papp Z. Attila szociológus is. Az erdélyi magyar felsőoktatás „szétfejlődésével” elsőként a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) 2007-ben létrehozott Kolozsvári Területi Bizottsága (KAB) foglalkozott érdemben, már közvetlenül a megalakulása után. A Péntek János, az MTA külső tagja, nyelvészprofesszor vezette testület azt észlelte, hogy az évek során több olyan testület és háttérintézmény is alakult ugyan, amelynek a romániai magyar felsőoktatási intézmények működésének és jövőstratégiáinak az összehangolása lett volna a feladata, de ez nem valósult meg...” Forrás: Transtalex.ro: [teljes cikk >](#)

Útjára indul Kolozsváron az Erdélyi Mozgóképmúzeum

Erdélyi, de országos vonatkozásban is filmtörténeti mérföldkőnek számít a Xantus Alapítvány kezdeményezése, amely Románia első bejegyzett mozgóképmúzeumát indítja útjára a mozi születésének egyik bölcsőhelyén, Kolozsváron: az Erdélyi Mozgóképmúzeum megalapításának hivatalos eseményét december 15-én, déli 12 órától szervezik a Szabók bástyája emeleti terében, ahol egyúttal időszakos filmtörténeti betekintő-kiállítás is megnyitja kapuit. Megnyitó és köszöntő beszédet mond [...] Bitay Enikő az MTA Külső tagja, az Erdélyi Múzeum Egyesület elnöke...” Forrás: Szabadság.ro: [teljes cikk >](#)

Operastúdiót kapott karácsonyi ajándékként a kolozsvári zenekedvelő közönség

„Olyan gyarapodást ünnepelhetünk, ami egy opera életében is történelmi léptékű” – jelentette ki Szép Gyula, a Kolozsvári Magyar Opera igazgatója annak kapcsán, hogy szerda este Kolozsváron átadták a Bánffy Miklós Operastúdiót. Az átadás ünnepélyességét emelte, hogy az első fennmaradt magyar opera, a Kolozsváron írt Béla futása bemutatásának 200. évfordulóján rendezték. [...] Házigazdaként Szép Gyula operaigazgató köszöntötte a közönséget, rámutatva: nem véletlenül íródott Kolozsváron az első fennmaradt magyar opera, hiszen akkor a kincses városban európai szintű zenei mozgalom zajlott, itt nyílt meg a kontinens hatodik zenekonzervatóriuma. [...] A ház történetét az egyik korábbi tulajdonos, Gaál György művészettörténész, az MTA külső köztestületének tagja osztotta meg a hallgatósággal, elmondva, hogy tízéves harc árán sikerült elérni a visszaszolgáltatását...” Forrás: Kronikaonline.ro: [teljes cikk >](#)

A kolozsvári magyar színjátszás 230. évfordulóját ünneplik hétfőn

A Kolozsvári Állami Magyar Színház december 17-én ünnepli fennállásának 230. évfordulóját, ez alkalomból egész napos rendezvénysorozatot szerveznek szombaton. Amint a színház közleményében olvasható, 1792. december 17-én A titkos ellenkezés vagy Köleséri című darab bemutatásával a Nemzeti Játsszó Társaság elkezdte előadásait, és ezzel elindult a folyamatos magyar színházi élet Kolozsváron. [...] Szombat délelőtt 11 órától színháztörténeti sétán vehetnek részt a kolozsvári színjátszás múltja iránt érdeklődők Salat-Zakariás Erzsébet, az MTA külső köztestületének tagjának vezetésével. Ezt követően a színházkutató előadást tart Hogy tükröt tartson – Tompa Gábor Hamletjei és az erdélyi reteatralizáció címmel készülő könyvről...” Forrás: Kronikaonline.ro: [teljes cikk >](#)

Új elnököt választott az RMKT, cél a területi szervezetek megerősítése, a szakmai programok kibővítése

„Az RMKT egy jó szervezet – az az álmom, hogy nagyszerű legyen” – idézi a Romániai Magyar Közgazdász Társaság frissen megválasztott elnökét a szervezet közleménye. [...] „A tájékoztatás kitér arra, hogy a közgyűlésen az országos szervezet területi képviselői vettek részt, Gyerkó László leköszönő elnök beszámolója után bemutatkoztak a jelöltek. Két elnökjelölt, Gergely László Zoltán, a szervezet korábbi alelnöke, a csíkszeredai fiók elnöke és Nagy Károly bemutatkozója után a küldöttgyűlés titkos szavazással választott. A szavazás eredményeként Nagy Károly lett az RMKT új országos elnöke...” Forrás: Kronikaonline.ro: [teljes cikk >](#)

Lapszemle: A Székelyföld decemberi száma

A Székelyföld folyóirat 2022/12. számában [...] A Szemlében olvashatók a folyóirat idei díjazottjainak laudációi (a szerkesztőség Székelyföld-díjjal jutalmazta Papp Attila költőt és Szabó Árpád Töhötöm néprajzkutatót; Székely Bicskarend Díjat kapott Darvasi László költő-író; Szabó Gyula Emlékdíjban részesült Szabó-Biró Brigitta író...” Forrás: Maszol.ro: [teljes cikk >](#)

Konferenciával emlékeznek Bálint Tiborra Kolozsváron

Nemzetközi emlékkonferenciát szervez a Helikon irodalmi folyóirat Bálint Tibor 90 – Textusok, kontextusok címmel a legendás prózaíró születésének 90 évfordulója alkalmából december 16–17-én Kolozsváron. Bálint Tibor a 20. századi eredeti hangú kolozsvári magyar prózaíró születése 90. évfordulóját a számvetés alkalmának tekintik a szervezők; kiállítás, tematikus beszélgetések és közlemények után tudományos tanácskozással, a Bálint Tibor-emlékdíj átadásával hívják fel a figyelmet az író műveinek értékeire, egyediségére, aktuális vonatkozásaira. [...] Az eseményt pénteken 13 órakor nyitják meg a Vallásszabadság Házában...” Forrás: Maszol.ro: [teljes cikk >](#)